

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ

Одеса 2023

Наукове видання

Збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів

Матеріали, занесені до збірника, друкуються за авторськими оригіналами.
За достовірність інформації відповідає автор публікації.

Рекомендовано до друку та розповсюдження в мережі Internet Вченою радою
Одеського національного технологічного університету,
протокол № 14 від 20.06.2023 р.

Під загальною редакцією Заслуженого діяча науки і техніки України,
Лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки,
д-ра техн. наук, професора Б.В. Єгорова
Технічний редактор Т.Л. Дьяченко

Редакційна колегія

Голова: Іванченкова Л.В., д.е.н., професор

Заступник голови Поварова Н.М., к.т.н., доцент

Члени колегії:

Агунова Л.В., к.т.н., доцент	Макаринська А.В., д.т.н., професор
Артеменко С.В., д.т.н., професор	Ніколюк О.В., д.е.н., професор
Басюркіна Н.Й., д.е.н., професор	Немченко В.В., д.е.н., професор
Бурдо О.Г., д.т.н., професор	Осадчук П.І., д.т.н., доцент
Бордун Т.В., к.т.н., доцент	Павлов О.І., д.е.н., професор
Верхівкер Я.Г., д.т.н., професор	Солоницька І.В., к.т.н., доцент
Гапонюк О.І., д.т.н., професор	Седікова І.О., д.е.н., професор
Гаркович О.Л., к.б.н., доцент	Сергеева О.Є., д.ф.-м.н., професор
Добрянська Н.А., д.е.н., професор	Семенюк Ю.В., д.т.н., професор
Жигунов Д.О., д.т.н., професор	Симоненко Ю.М., д.т.н., професор
Філіпенко О.І., к.філ.н., доцент	Скрипніченко Д.М., к.т.н., доцент
Згадова Н.С., к.е.н., доцент	Соловей А.О., к.т.н., доцент
Капрельянц Л.В., д.т.н., професор	Струк Б.І., к.п.н., доцент
Капустян А.І., д.т.н., доцент	Тіплов О.С., д.т.н., професор
Коваленко О.О., д.т.н., професор	Тележенко Л.М., д.т.н., професор
Косой Б.В., д.т.н., професор	Ткаченко О.Б., д.т.н., професор
Котлик С.В., к.т.н., доцент	Ткачук Г.О., д.е.н., професор
Козак К.Б., д.е.н., професор	Фесенко О.О., к.т.н., доцент
Лагодієнко В.В., д.е.н., професор	Хобін В.А., д.т.н., професор
Лебеденко Т.Є., д.т.н., професор	Хмельнюк М.Г., д.т.н., професор
Ломовцев П.Б., к.т.н., доцент	

Одеський національний технологічний університет

Збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів.

Міністерство освіти і науки України. – Одеса: 2023. – 395 с.

Література

1. Андрійчук І.В. Розробка алгоритму визначення економічного потенціалу альтернативних енергоресурсів регіону. Ефективна економіка. – 2015. – № 5.
2. Білоскурський Р.Р. Інституційні взаємодії в системі регулювання еколого-економічного розвитку України. Економіка і фінанси, 2017. – Вип. 7. – С. 42-47.
3. Горшкова Л.А. Інвестиції як фактор інноваційного розвитку підприємств України. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2016. – №14. – С. 190–196.
4. Козак Ф.В., Дикун Т.В., Гаєва Л.І., Лучинський В.В. Біогаз з відходів та вторинних продуктів тваринництва як автомобільне паливо. Нафтогазова енергетика, 2016. – № 2 (26). – С. 89-94.
5. Рязанова Н.О. Інвестиційно-інноваційні складові розвитку альтернативних джерел енергії в Україні. Електронне фахове видання Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство». – Вип. № 16 (06 2018) м. Мукачєво. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua>

УДК 361.115.11:330

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Ткаченко Д.С., аспірант

Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

Реформи, що відбуваються в аграрному секторі України, спричиняють суттєві зміни в умовах діяльності суб'єктів господарювання. Через розширення товарної пропозиції на ринку продовольства, зростання вимог споживачів щодо якості та розмаїття продуктів харчування, розвиток інституціональної інфраструктури, успіх фермерських господарств залежить від їх можливостей створювати особливу цінність для власних потреб, споживачів, та інших суб'єктів контрактних відносин. Унікальність пропозиції фермерства та створення умов для розвитку забезпечують за допомогою механізму формування таких цінностей, в основі яких є виробничий потенціал господарства.

Виробничий потенціал об'єднує можливості галузі чи виробничої сфери і визначає її здатність створювати сукупність матеріальних благ. Економічній науці характерні кілька позицій щодо поняття «виробничий потенціал». Одні економісти визначають його як ресурси виробництва, кількісні і якісні їх параметри, що виражають максимальні можливості з виробництва матеріальних благ у кожний конкретний момент часу, інші – як сукупність ресурсів, які є в розпорядженні господарської системи для створення діяльності [1, с. 13].

Поняття «виробничий потенціал» в одному випадку ототожнюють з ресурсами виробництва, які використовують, без розкриття їх змісту, а в іншому – як конкретні ресурси. Тобто науковці виокремлюють дві ресурсні позиції: перша – виробничий потенціал як сукупність ресурсів без врахування їх взаємозв'язку і участі у процесі виробництва [2, с. 89]; особливість другої позиції полягає у трактуванні виробничого потенціалу як сукупності ресурсів, здатних виготовити визначену кількість матеріальних благ.

Крім ресурсної концепції, також варті уваги інші трактування змісту виробничого потенціалу. Зокрема, Ю.Ю. Донець припускає, що виробничий потенціал є синонімом виробничої потужності підприємства, тому науковець вважає за можливе визначити його як

«максимально можливий річний, добовий, годинний або співвіднесений з іншою часовою одиницею обсяг виробництва продукції» [3, с. 3]. Деякі інші автори розуміють під виробничим потенціалом господарської системи «сукупність ресурсів, що є у розпорядженні для відтворювальної діяльності». На їх думку, кількісні та якісні параметри цих ресурсів, а також їх інтеграція, визначають виробничу здатність господарської ланки.

Інші вчені розглядають виробничий потенціал як сукупність факторів або елементів виробництва. У ринковому середовищі економічний зміст виробничого потенціалу трансформується на капітал (сукупний капітал), а його елементи – на складові капіталу у грошовому еквіваленті. Так, П. Самуельсон вважає, що «сучасні передові технології базуються на використанні величезного капіталу, втіленого в обладнання, готові вироби, напівфабрикати тощо» [4]. Д. Норт ототожнює виробничий потенціал із сукупністю факторів виробництва та товарів. Подані теоретичні підходи нашою думкою, що виробничий потенціал і капітал – рівноцінні поняття, на які істотно впливають як науковий потенціал, так і потенціал розвитку.

Дослідження проблем формування і раціонального використання виробничих ресурсів та потенціалу в аграрній сфері, і зокрема у фермерських господарствах, постійно перебуває в центрі уваги вчених-аграріїв [5], які комплексно розглядають проблематику розвитку фермерства на основі використання його потенціалу. Фермерське господарство, а точніше його потенціал, є сукупністю виробничих ресурсів, які перебувають у діалектичному зв'язку та взаємозалежності і функціонують як єдине ціле. Ця агломерація має свої, об'єктивно притаманні лише їй як системі, закономірності розвитку, від уміння застосування яких значною мірою залежить рівень ефективності економічної системи. Згідно із теоретичними уявленнями, економічні ресурси – це фундаментальне поняття економічної науки, що загалом означає джерела, засоби забезпечення виробництва, сукупність ресурсів, використаних у господарській діяльності. Інакше кажучи, ресурси – це товари чи послуги, які використовують у процесі виробництва, або фактори виробництва. Звідси, як виробничий потенціал економічна категорія – це можливості певної господарської системи щодо виробництва відповідного асортименту продукції, зумовлені його ресурсним забезпеченням. Загалом елементами виробничого потенціалу можна вважати всі ресурси, пов'язані з функціонуванням і розвитком фермерського господарства. Вибір найважливіших з-поміж величезної їх кількості – дуже складна проблема, про що свідчить безліч трактувань складу виробничого потенціалу.

В економічній літературі значно розширився діапазон різновидів трактування категорії «потенціал» у її виробничому сенсі. Інтегральне визначення досліджуваного поняття за перетворювально-ресурсного підходу звучить як максимальна здатність до виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, що визначена сукупністю ресурсів виробничої системи або її виробничою потужністю. За адаптаційно-спроможного підходу потенціал – це сукупність певних здібностей виробничої системи, забезпечених тією чи іншою мірою ресурсами для їх реалізації. Бачимо, що тлумачення «потенціалу виробничої системи» в різних площинах одностороннє, що призводить не лише до викривлення суті цієї категорії, а й унеможливує її застосування для управління діяльністю фермерських господарств, розробки програм і стратегій їх розвитку.

Отож, за аналогією до економічного потенціалу підприємства, чимало визначень виробничого потенціалу більшою мірою спирається на ресурси, з одного боку, та досягнення з їхньою допомогою поставлених цілей, з іншого. Поняття «виробничий потенціал» як «набір ресурсів, які у процесі виробництва приймають форму факторів виробництва» одним із перших у науковій літературі використав О. Анчішкін. Кількісні і якісні параметри цих ресурсів, а також їх інтеграція, свідчать про виробничі можливості цієї системи, оскільки виробничий потенціал передбачає: потенціал необоротних активів, потенціал оборотних

активів, потенціал нематеріальних активів, потенціал технологічного персоналу, потенціал землі і природно-кліматичні умови.

Однак жоден із ресурсів не може реалізувати свого потенціалу самостійно. Потенціал не є сталою величиною для того чи іншого ресурсу. За одних і тих самих значень і структури, на різних чи на одному підприємстві, виробничий потенціал може бути різним. Він залежить від можливості кожної одиниці ресурсу, способу взаємозв'язку можливостей у виробничій системі, структури (складу і параметрів) продукції, що випускається. Виробничий потенціал підприємства підвищується з освоєнням виробництвом якісно досконаліших видів продукції, що пов'язано з НТП, вдосконаленням організації і управління виробництвом.

У сучасних умовах енергія все частіше виконує функції рушійної сили, джерела тепла і освітлення, засобів праці, безпосередньо діючи на предмети праці і перетворюючи їх на кінцевий продукт. Отже, це причина того, що енергія виокремлюється як елемент засобів виробництва, хоча в теорії організації виробництва вона об'єднується з матеріальними ресурсами. Науковці одним із найважливіших елементів виробничого потенціалу вважають технологію виробництва продукції. Таке твердження зумовлене тим, що технологія «...визначає форми зв'язку особових і речових елементів виробництва, а також усі просторові і часові зв'язки між речовими елементами і стадіями виробництва». На особливу увагу заслуговує думка вчених стосовно потреби захування до виробничого потенціалу підприємства інноваційної складової. Аналогічні позиції відстоює В.В. Лагодієнко [5] із позицій системного підходу сутність виробничого потенціалу доповнює виробничою спроможністю і комерційною здатністю. Вони характеризують рівень освоєння потенційних можливостей підприємства, його підготовленість до реалізації стратегічних цілей і завдань та досягнення конкурентних переваг. Автор вважає, що у цій царині поняття «можливість» і «здатність» взаємновизначені. Можливість є необхідною умовою для здатності, а здатність – достатньою умовою для можливості.

Беручи за основу зазначені вище теорії, фермерське господарство слід розглядати не лише як виробничий елемент АПК, а й як багатофункціональну систему відносин і зв'язків, що забезпечують його життєдіяльність. Обсяг виробничого потенціалу фермерського господарства зумовлює його конкурентоспроможність на цільовому ринку та характеризує здатність (сьогоднішню і перспективну) проектувати, виробляти і пропонувати для реалізації продукцію, товари і послуги, за своєю якістю привабливіші для споживачів, ніж продукція конкурентів. Що більший цей обсяг, то стійкіші у фермера позиції на ринку. Проте, наявність ресурсів, їх якість і кількість становлять хоча й важливий, втім недостатній спектр елементів виробничого потенціалу для того, щоб забезпечити фермерському господарству створення цінності. Ступінь задоволення запитів різних зацікавлених сторін від результату перетворення ресурсів та успіх фермерського господарства загалом будуть залежати від знань і вмінь поєднання таких ресурсів у єдині технологічні та управлінські процеси, тобто від здатностей і компетенцій.

Виробничий потенціал формують тільки ті можливості й ресурси, які можуть бути змінені в результаті реалізації стратегічних управлінських рішень. За браку ресурсів та несвоєчасного прогнозування потенційної потреби в них виникає загроза порушення безперервності виробничих (відтворювальних) процесів у фермерських господарствах, що неминуче позначиться на забезпеченні населення продуктами харчування. Така постановка питання потребує постійного відтворення виробничого потенціалу фермерських господарств.

Науковий керівник – д.е.н., проф. Савенко І.І.

Література

1. Амосов О.Ю. Фермерство як форма підприємництва в аграрній сфері. Агросвіт. – 2008. – № 8. – С. 46-51
2. Балян А.В., Спаський Г.В. Виробництво сільськогосподарської продукції у селянських (фермерських) господарствах області, *Економіка АПК*. – 1999. – № 9. – С. 29-34.
3. Гнатишин Л.Б. Здатності та компетенції як елементи виробничого потенціалу фермерських господарств. *Інформаційно-аналітичне забезпечення зрівноваженого розвитку сільського господарства і села: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Львів, 16-17 чер. 2011 р.)*. – Львів: ЛНАУ. – С. 110-113.
4. Іванишин В.В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва: монографія. – Київ: ННЦІАЕ, – 2011. – 350 с.
5. Лагодієнко В.В. Стан та особливості оновлення основних виробничих засобів аграрних підприємств. *Бізнес-Навігатор: науково-виробничий журнал Міжнародного університету бізнесу і права*. – Херсон, 2011. – № 2(23). – С. 49-52.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO STRATEGIC MANAGEMENT OF TERRITORIAL DEVELOPMENT UNDER THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION	
Lagodienko M.	359
ANALYSIS OF SCIENTIFIC APPROACHES TO THE FORMATION OF INTERNATIONAL MARKETING CONFECTIONERY	
Malyuk O.	361
ПЕРЕДУМОВИ ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЙ МАРКЕТИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ	
Немчинінов Є.В.	364
ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ	
Шевченко В.І.	367
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	
Ткаченко Д.С.	370

РОЗДІЛ 9 – ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИНИЦТВА

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ХІМІЧНОГО СКЛАДУ МОЛОКА КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ СТЕПОВОЇ ПОРОДИ	
Криклива Діана.	375
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ З ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ МОЛОКА НА ОСНОВІ ЗНАНЬ БІОЛОГІЇ, ФІЗИКИ І ХІМІЇ МОЛОЧНОЇ СИРОВИНИ	
Кучер Аліна, Горбатюк Аліна.	376
ВПЛИВ ЯКОСТІ МОЛОКА-СИРОВИНИ НА ЙОГО ПЕРЕРОБКУ У КИСЛОМОЛОЧНІ НАПОЇ ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	
Федорчук Дарія.	377
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ МОЛОКА НА РИНКУ м. ОДЕСИ	
Ткач Дмитро.	379
ДОСВІД ВИРОБНИЦТВА СИРІВ ПРЕМІУМ КЛАСУ НА МІНІ-СИРОВАРНІ	
Чудік Руслана, Фесенко Дмитро.	380
ВПЛИВ ЯКОСТІ МОЛОКА КОРІВ ГОЛЬШТИНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРІД НА ЯКІСТЬ БІЛКОВИХ ПРОДУКТІВ	
Гуляєва Аліна, Кравченко Софія, Нестеренко Родіон.	381